Teismo praktikos rinkinys

GENERALINIO ADVOKATO
YVES BOT IŠVADA,
pateikta 2016 m. kovo 2 d.[1]

Byla C-241/15

Niculaie Aurel Bob-Dogi

(Curtea de Apel Cluj (Klužo apeliacinis teismas, Rumunija) pateiktas prašymas priimti prejudicinį sprendimą)

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą — Policijos ir teismų bendradarbiavimas baudžiamosiose bylose — Pagrindų sprendimas 2002/584/TVR — Europos arešto orderis — 8 straipsnio 1 dalies c punktas — Pirmiau nei Europos arešto orderis išduoto atskiro nacionalinio arešto orderio nebuvimas — Pasekmė“

1. Ar nacionalinės teisės aktas, kuriame nurodyta, kad Europos arešto orderis taikomas išduodančiosios valstybės narės teritorijoje, ir kuriuo leidžiama išduoti tokį orderį vykdant baudžiamąjį persekiojimą be atskiro pirmiau išduoto nacionalinio arešto orderio, atitinka 2002 m. birželio 13 d. Tarybos pagrindų sprendimą 2002/584/TVR dėl Europos arešto orderio ir perdavimo tarp valstybių narių tvarkos[2], iš dalies pakeistą 2009 m. vasario 26 d. Tarybos pamatiniu sprendimu 2009/299/TVR[3]?

2. Toks klausimas suformuluotas šiame prašyme priimti prejudicinį sprendimą dėl Pagrindų sprendimo 3, 4 ir 8 straipsnių išaiškinimo ir pateiktas dėl prašymo vykdyti 2015 m. kovo 23 d. *Mátészalkai járásbíróság* (Matėsalkos pirmosios instancijos teismas, Vengrija) išduotą Europos arešto orderį dėl Rumunijos piliečio N. A. Bob-Dogi, kuriam buvo paskirta kardomoji priemonė po to, kai jis buvo sulaikytas Rumunijoje 2015 m. balandžio 2 d.

3. *Curtea de Apel Cluj* (Klužo apeliacinis teismas) iš esmės klausia, ar „arešto orderis“, kuris pagal Pagrindų sprendimo 8 straipsnio 1 dalies c punktą turi būti nurodytas Europos arešto orderyje, yra atskiras nacionalinis arešto orderis, išduodamas pirmiau nei Europos arešto orderis. Jeigu į šį kausimą būtų atsakyta teigiamai, ar šį reikalavimą atitinkančio nacionalinio arešto orderio nebuvimas gali būti numanomas pagrindas atsisakyti vykdyti Europos arešto orderį.

4. Už šių akivaizdžiai techninių klausimų slypi pagrindinės tarpusavio pripažinimo priemonių ateities, taigi ir Europos teisminės erdvės kūrimo problemos, susijusios su garantijų, nustatytų siekiant užtikrinti pagarbą pagrindinėms teisėms, apibrėžtimi įgyvendinant Europos arešto orderio, kurio vykdymas neišvengiamai susijęs su laisvės atėmimu trumpesniam ar ilgesniam laikotarpiui, mechanizmą.

1 — Originalo kalba: prancūzų.

2 — OL L 190, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 19 sk., 6 t., p. 34.

3 — OL L 81, p. 24, toliau – Pagrindų sprendimas.

5. Man nekyla abejonių dėl atsakymo, nes nustatyta, kad, viena vertus, pagrindinėje byloje nagrinėjamas Vengrijos teisės aktas turi būti išnagrinėtas atsižvelgiant į pagrindinių teisių apsaugos reikalavimus ir, kita vertus, šis teisės aktas negarantuoja Europos arešto orderio mechanizmo veiksmingumo ir spartos.

6. Šioje išvadoje pirmiausia laikysiuosi nuomonės, kad Europos arešto orderis gali būti išduotas tik atskiram nacionaliniam arešto orderiui arba kitam tokį patį poveikį turinčiam vykdytinam teismo sprendimui dėl kaltinamojo paieškos ir arešto, priimtam pagal išduodančiosios valstybės narės baudžiamojo proceso teisės normas, vykdyti.

7. Antra, teigsiu, kad atskiro nacionalinio arešto orderio nebuvimas yra paties Europos arešto orderio buvimo nustatyto esminio reikalavimo nevykdymas, todėl vykdančioji teisminė institucija privalo atsisakyti vykdyti tokį dokumentą kaip Europos arešto orderis.

I – **Teisinis pagrindas**

A – *Sąjungos teisė*

8. Pagrindų sprendimo 5–8 ir 10 konstatuojamosiose dalyse nurodyta:

„5) Sąjungos siekis tapti laisvės, saugumo ir teisingumo erdve reikalauja panaikinti ekstradiciją tarp valstybių narių ir pakeisti ją perdavimo sistema tarp teisminių institucijų. Be to, pradėjus taikyti naują supaprastintą nuteistų ar įtariamų asmenų perdavimo sistemą vykdant baudžiamuosius nuosprendžius ar traukiant baudžiamojon atsakomybėn, galima panaikinti dabartinės ekstradicijos tvarkos sudėtingumą ir jai būdingas vilkinimo tendencijas. Tradiciniai iki šiol egzistavę valstybių narių bendradarbiavimo santykiai laisvės, saugumo ir teisingumo erdvėje turėtų būti pakeisti teismo sprendimų baudžiamosiose bylose laisvo judėjimo sistema, taikoma ir ikiteisminiams, ir galutiniams sprendimams.

6) Šiame pagrindų sprendime numatytas Europos arešto orderis baudžiamosios teisės srityje yra pirmoji konkreti priemonė, įgyvendinanti abipusio pripažinimo principą, kurį Europos Vadovų Taryba pavadino teisminio bendradarbiavimo „kertiniu akmeniu“.

7) Kadangi valstybės narės, veikdamos vienašališkai, negali pakeisti daugiašalės ekstradicijos sistemos, kuri remiasi 1957 m. gruodžio 13 d. Europos konvencija dėl ekstradicijos, ir todėl dėl šios užduoties masto ir poveikio ją geriau galima įvykdyti Sąjungos lygiu, Taryba gali priimti priemones, vadovaudamasi subsidiarumo principu, nurodytu [ES] 2 straipsnyje ir [EB] 5 straipsnyje. Vadovaujantis proporcingumo principu, nustatytu pastarajame straipsnyje, šis pagrindų sprendimas nereglamentuoja daugiau nei būtina šiam tikslui pasiekti.

8) Sprendimams dėl Europos arešto orderio vykdymo turi būti taikoma pakankama kontrolė, o tai reiškia, kad valstybės narės, kurioje prašomas perduoti asmuo buvo areštuotas [suimtas], teisminė institucija turi priimti sprendimą dėl jo (jos) perdavimo.

<…>

10) Europos arešto orderio mechanizmas remiasi aukštu valstybių narių tarpusavio pasitikėjimu <...>“

9. Pagrindų sprendimo 1 straipsnyje „Europos arešto orderio apibrėžimas ir įpareigojimas jį vykdyti“ numatyta:

„1. Europos arešto orderis yra teisminis sprendimas, kurį išduoda valstybė narė, kad kita valstybė narė areštuotų [suimtų] ir perduotų prašomą perduoti asmenį, siekiant patraukti baudžiamojon atsakomybėn arba vykdyti laisvės atėmimo bausmę, arba sprendimą dėl įkalinimo.

2. Valstybės narės vykdo Europos arešto orderį, remdamosi tarpusavio pripažinimo principu ir vadovaudamosi šio pagrindų sprendimo nuostatomis.

3. Šis pamatinis sprendimas nekeičia įsipareigojimo gerbti [ES] Sutarties 6 straipsnyje įtvirtintas pagrindines teises ir pagrindinius teisės principus.“

10. Pagrindų sprendimo 3–4a straipsniuose nurodyti Europos arešto orderio privalomojo ir neprivalomojo nevykdymo pagrindai.

11. Pagrindų sprendimo 8 straipsnio „Europos arešto orderio turinys ir forma“ 1 dalyje nurodyta:

„Europos arešto orderyje nurodoma ši informacija, kuri pateikiama forma, nustatyta priede:

<…>

c) vykdytino teismo sprendimo įrodymas, arešto orderis arba kitas tokį pat poveikį turintis vykdytinas teismo sprendimas, kuriam taikomi 1 ir 2 straipsniai;

<…>“

12. Pagrindų sprendimo15 straipsnio 2 dalyje nurodyta:

„Jei vykdančioji teisminė institucija mano, kad išduodančiosios valstybės narės praneštos informacijos nepakanka sprendimui dėl perdavimo priimti, ji paprašo skubiai pateikti būtiną papildomą informaciją, ypač susijusią su 3–5 ir 8 straipsniais, ir, atsižvelgdama į tai, kad reikia laikytis 17 straipsnyje nustatytų terminų, gali nustatyti terminą, iki kurio ji turi gauti tokią informaciją.“

B – *Vengrijos teisė*

13. 2012 m. Įstatymo Nr. CLXXX dėl Europos Sąjungos valstybių narių bendradarbiavimo baudžiamosiose bylose (az *Európai Unió tagállamaival folytatott bűnügyi együttműködésről szóló* 2012. évi CLXXX. Törvény 2012) [4] 25 straipsnyje nurodyta:

„1) Jeigu reikia pradėti baudžiamąjį procesą prieš įtariamąjį, teismas nedelsdamas išduoda Europos arešto orderį, kad bet kurioje Europos Sąjungos valstybėje narėje jis būtų suimtas ir perduotas, jeigu tai galima padaryti atsižvelgiant į padarytos nusikalstamos veikos sunkumą <...>

<…>

7) Europos arešto orderis taikomas ir Vengrijos teritorijoje.

<...>“

4 — *Magyar Közlöny* 2012/260.

II – **Pagrindinė byla ir prejudiciniai klausimai**

14. 2015 m. kovo 23 d. *Mátészalkai járásbíróság* (Matėsalkos pirmosios instancijos teismas) išdavė Europos arešto orderį dėl Rumunijos piliečio N. A. Bob-Dogi vykdant jo baudžiamąjį persekiojimą dėl 2013 m. lapkričio 27 d. Vengrijoje padarytos nusikalstamos veikos, kuri gali būti kvalifikuota kaip „sunkus kūno sužalojimas“.

15. Ši nusikalstama veika susijusi su viešajame kelyje sukeltu eismo įvykiu, per kurį mopedą vairavęs Vengrijos pilietis Katona patyrė daugybinių lūžių ir traumų dėl N. A. Bob-Dogi, vairavusio sunkvežimį per dideliu greičiu, kaltės.

16. 2015 m. kovo 30 d. į Šengeno informacinę sistemą (SIS) įvestas perspėjimas dėl Europos arešto orderio.

17. 2015 m. balandžio 2 d. N. A. Bob-Dogi sulaikytas Rumunijoje ir laikomas suimtas, vėliau pristatytas *Curtea de Apel Cluj* (Klužo apeliacinis teismas) dėl jo perdavimo Vengrijos teisminėms institucijoms.

18. Šis teismas 2015 m. balandžio 2 d. nutartimi atmetė prašymą paskirti kardomąjį kalinimą N. A. Bob-Dogi ir nurodė jį nedelsiant paleisti, paskyręs kardomąsias priemones; jis taip pat įpareigojo prokuratūrą per nurodytą terminą pateikti Europos arešto orderio vertimą į rumunų kalbą.

19. Per 2015 m. balandžio 15 d. teismo posėdį N. A. Bob-Dogi įteikta į rumunų kalbą išversto Europos arešto orderio kopija.

20. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas abejoja dėl Vengrijos teisės akto atitikties pagrindų sprendimui. Jis tvirtina, kad Europos arešto orderio b punkte „Arešto orderį pagrindžiantis sprendimas“ nurodytas „Prokuratūros prie *Nyíregyházi járásbíróság* (Nyredhazos pirmosios instancijos teismas) sprendimas K. 11884/2013/4“, o to paties orderio b punkto 1 papunktyje, kuriame yra nuoroda į arešto orderį arba tos pačios galios teismo sprendimą, nurodytas „*Mátészalkai járásbíróság* (Matėsalkos pirmosios instancijos teismas) išduotas Europos arešto orderis Nr. 1.B256/2014/19-II, kuris galioja ir Vengrijos teritorijoje, todėl kartu yra ir nacionalinis arešto orderis“. Todėl prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas klausia, ar Europos arešto orderis gali būti teisėtas pagrindas pats savaime, nepateikiant nuorodos į atskirą anksčiau išduotą nacionalinį orderį.

21. Šiuo atžvilgiu teismas pabrėžia, kad Rumunijos teismai tai aiškina skirtingai.

22. Nors, daugumos nuomone, tokiu atveju reikėtų atmesti prašymą vykdyti Europos arešto orderį, iš esmės motyvuojant tuo, kad Europos arešto orderis nepakeičia nesamo nacionalinio arešto orderio arba vykdytino teismo sprendimo, kiti teismai priėmė prašymą vykdyti Europos arešto orderį motyvuodami tuo, kad įvykdyti įstatymuose nustatyti reikalavimai, nes išduodančiosios teisminės institucijos aiškiai nurodė, kad išduotas Europos arešto orderis yra teismo sprendimas, kuriuo grindžiamas prašymas Rumunijos teisminėms institucijoms, ir patikslino, kad tam tikrais atvejais pagal Vengrijos teisės nuostatas Europos arešto orderis kartu yra ir nacionalinis arešto orderis.

23. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas mano, kad vykdant Europos arešto orderį vykdančiosios teisminės institucijos pripažintas sprendimas yra nacionalinio teismo sprendimas, kurį kompetentinga institucija priima prieš pradedant Europos arešto orderio išdavimo procedūrą vadovaudamasi išduodančiosios valstybės narės baudžiamojo proceso teisės normomis.

24. Minėtas teismas nurodo esminius Europos arešto orderio ir nacionalinio arešto orderio skirtumus. Europos arešto orderis išduodamas siekiant suimti ir perduoti vykdančiosios valstybės narės teritorijoje esantį kaltinamą arba nuteistą asmenį, o nacionalinis arešto orderis išduodamas siekiant suimti išduodančiosios valstybės narės teritorijoje esantį asmenį. Be to, Europos arešto orderio išdavimas

grindžiamas arešto orderiu arba sprendimu vykdyti paskirtą bausmę, o nacionalinis arešto orderis išduodamas išduodančiosios valstybės narės baudžiamojo proceso teisės normose aiškiai nurodytomis sąlygomis ir atvejais. Todėl yra keletas Europos arešto orderio ir nacionalinio arešto orderio skirtumų, susijusių su jų turiniu, forma ir galiojimo trukme.

25. Todėl prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas daro išvadą, kad asmuo negali būti suimtas ar areštas negali būti pratęstas, kai nėra nacionalinio arešto orderio, ir nesutinka su tuo, kad perdavus prašomą asmenį Europos arešto orderis tampa nacionaliniu arešto orderiu. Be to, toks aiškinimas prieštarautų Sąjungos teisėje užtikrinamoms pagrindinėms teisėms.

26. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas taip pat mano, kad, be šiame Pagrindų sprendime nurodytų neprivalomojo arba privalomojo nevykdymo pagrindų, iš teismų praktikos matyti, kad yra ir kitų nenumatytų nevykdymo pagrindų, kaip antai neįvykdyti Europos arešto orderio turinio arba formos reikalavimai, kai, pavyzdžiui, nėra nacionalinio išduodančiosios valstybės narės arešto orderio, kaip yra pagrindinėje byloje nagrinėjamu atveju.

27. Šiomis aplinkybėmis *Curtea de Apel Cluj* (Klužo apeliacinis teismas) nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:

„1. Ar taikant Pagrindų sprendimo 8 straipsnio 1 dalies c punktą sąvoką „arešto orderis“ reikia suprasti kaip nacionalinį <…> arešto orderį, kuris išduotas pagal išduodančiosios valstybės narės baudžiamojo proceso teisės normas ir todėl skiriasi nuo Europos arešto orderio?

2. Jeigu į pirmąjį klausimą būtų atsakyta teigiamai, ar nacionalinio <...> arešto orderio nebuvimas gali būti numanomas Europos arešto orderio nevykdymo pagrindas?“

III – **Vertinimas**

A – *Dėl pirmojo klausimo*

28. Pirmuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar Pagrindų sprendimo 8 straipsnio 1 dalies c punktą reikia aiškinti taip, kad arešto orderis, kuris turi būti nurodytas formoje, yra pagal išduodančiosios valstybės narės baudžiamojo proceso teisės normas atskirai nuo Europos arešto orderio išduodamas nacionalinis arešto orderis.

29. Jis pateikė šį klausimą gavęs Europos arešto orderį, kurio formos b punkte yra tik nuoroda į jį patį, nes kai Vengrijos teisminės institucijos turi pagrįstų duomenų, leidžiančių daryti prielaidą, kad siekiant patraukti baudžiamojon atsakomybėn prašomas perduoti asmuo yra kitos valstybės narės teritorijoje, tuomet jos tiesiogiai išduoda Europos arešto orderį vadovaudamosi Vengrijos 2012 m. įstatymo Nr. CLXXX dėl Europos Sąjungos valstybių narių bendradarbiavimo baudžiamosiose bylose 25 straipsniu, kuriame nurodyta, kad Europos arešto orderis taikomas ir Vengrijos teritorijoje.

30. Prieš atsakant į šį klausimą atrodo svarbu pabrėžti, kad ne tik Europos arešto orderio, kuriuo grindžiamas atitinkamoms Rumunijos teisminėms institucijoms Vengrijos teisminių institucijų pateiktas prašymas perduoti N. A. Bob-Dogi, formos b punkto 1 papunktyje yra nuoroda į šį patį arešto orderį, išduotą *Mátészalkai járásbíróság* (Matėsalkos pirmosios instancijos teismas), bet ir b punkte „Sprendimas, kuriuo remiantis išduotas arešto orderis“ nurodyta „Prokuratūra prie *Nyíregyházi járásbíróság* (Nyredhazos pirmosios instancijos teismas) K. 11884/2013/4“. Pažymiu, kad dėl šių dviejų Europos arešto orderio nuorodų nebeaišku, kuri institucija priėmė sprendimą. Kas nusprendė išduoti arešto orderį dėl N. A. Bob-Dogi? Ar tai prokuratūra prie *Nyíregyházi járásbíróság* (Nyredhazos

pirmosios instancijos teismas), kurios sprendimą paprasčiausiai įvykdė *Mátészalkai járásbíróság* (Matėsalkos pirmosios instancijos teismas), ar teismas šios prokuratūros prašymu? To nežinau ir rimtai abejoju, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas būtų gavęs kokį nors patikinimą šiuo klausimu.

31. Net jei sprendimą priėmė teismas, manau, jog Pagrindų sprendimo 8 straipsnio 1 dalies c punktą reikia aiškinti taip, kad pagal jį Europos arešto orderis turi būti pagrįstas atskiru nacionaliniu arešto orderiu dėl kaltinamojo paieškos ir suėmimo išduodančiosios valstybės narės teritorijoje.

32. Manau, tai patvirtina trys tarpusavyje derantys argumentai. Pirma, Vengrijos teisės aktuose nustatyta sistema neatitinka sąvokos „Europos arešto orderis“ savarankiškos sampratos. Antra, vadovaujantis šia sistema, siekiant patraukti baudžiamojon atsakomybėn prašomas perduoti asmuo netenka procesinių garantijų, susijusių su nacionalinio teismo sprendimo dėl šio asmens paieškos ir suėmimo priėmimu. Trečia, dėl Europos arešto orderio prilyginimo nacionaliniam arešto orderiui valstybėse narėse, kuriose taikomas baudžiamojo persekiojimo teisėtumo principas, pavyzdžiui, Vengrijoje, trukdoma atlikti tokio arešto orderio išdavimo proporcingumo kontrolę.

33. Iš eilės išnagrinėsiu kiekvieną iš šių argumentų.

1. Europos arešto orderio prilyginimas nacionaliniam arešto orderiui neatitinka sąvokos „Europos arešto orderis“ savarankiškos sampratos.

34. Pozicija, kurios laikomasi Vengrijos teisėje, grindžiama sąvokos „Europos arešto orderis“ prilyginimu sąvokai „nacionalinis arešto orderis“, o tai neatitinka nei Pagrindų sprendimo teksto, nei prasmės.

35. Pirma, nuoroda į Europos arešto orderį, atitinkantį nacionalinį arešto orderį, prieštarauja paties Pagrindų sprendimo 8 straipsnio 1 dalies c punktui, kuriame nurodyta, kad Europos arešto orderyje turi būti nuoroda, kuri pateikiama formoje, nustatytoje to paties sprendimo priede, į „vykdytiną teismo sprendimo įrodymą, arešto orderį arba kitas tokį pat poveikį turintį vykdytiną teismo sprendimą, kuriam taikomi 1 ir 2 straipsniai“.

36. Reikia konstatuoti, kad Pagrindų sprendime neapibrėžta nei sąvoka „arešto orderis“, nei sąvoka „tokį pat poveikį turintis vykdytinas teismo sprendimas“.

37. Šiuo atžvilgiu reikėtų priminti, kad, Sąjungos teisės aktuose nesant tokios apibrėžties, šių sąvokų reikšmę ir taikymo sritį, remiantis nusistovėjusia teismo praktika, reikia nustatyti atsižvelgiant į atitinkamų Sąjungos teisės nuostatų tekstą ir kontekstą [5].

38. Pirmiausia reikėtų pabrėžti, kad Pagrindų sprendimo 8 straipsnio 1 dalies c punkto tekste vartojama sąvoka „arešto orderis“, o jo pavadinime, konstatuojamose dalyse, taip pat straipsnių pavadinimuose ir jų tekste vartojama sąvoka „Europos arešto orderis“ [6] siekiant apibrėžti perdavimo mechanizmą, kurį siekiama reglamentuoti šiuo sprendimu.

5 — Žr. Sprendimą *West* (C-192/12 PPU, EU:C:2012:404, 49 punktas ir jame nurodyta teismo praktika).

6 — Labiausiai tikėtina, kad Pagrindų sprendimo 3 straipsnio 1 punkto versijoje prancūzų k. vartojama sąvoka „arešto orderis“ reiškia Europos arešto orderį, nes šiame punkte kitomis kalbomis (žr. konkrečiai bulgarų, ispanų, vokiečių, graikų, vengrų ir nyderlandų k.) vartojama sąvoka „Europos arešto orderis“.

39. Prie Pagrindų sprendimo pridėtos formos b punkto pavadinimo formuluotė patvirtina aiškinimą, kad sąvokos „arešto orderis“ ir „Europos arešto orderis“ skiriasi, nes nurodyta, kad šioje formoje turi būti nurodytas sprendimas, kuriuo grindžiamas Europos arešto orderis, o tai akivaizdžiai patvirtina, kad reikalingas atskiras sprendimas dėl paties arešto orderio, kuris būtų Europos arešto orderio pagrindas.

40. Atsižvelgiant į šį skirtumą sąvoka „arešto orderis“ turėtų būti laikoma ne bendra sąvoka, reiškiančia ir Europos arešto orderį, ir nacionalinį arešto orderį, o atskira sąvoka, reiškiančia tik nacionalinį arešto orderį.

41. Todėl, priešingai, nei tvirtina Vengrijos vyriausybė, iš Pagrindų sprendimo ir prie jo pridėtos formos teksto matyti, kad Europos arešto orderis išduodamas, jeigu yra nacionalinis arešto orderis, kuriuo Europos arešto orderis grindžiamas ir kuris sudaro Europos arešto orderio teisinį pagrindą.

42. Antra, mano manymu, Europos arešto orderio prilyginimas nacionaliniam arešto orderiui iš esmės prieštarauja Pagrindų sprendime nustatyto teisminio bendradarbiavimo mechanizmo sampratai ir to paties sprendimo 1 straipsnio 1 dalyje pateiktai apibrėžčiai.

43. Šiuo atžvilgiu svarbu priminti, kad, kaip Teisingumo Teismas yra ne kartą priminęs, remdamasis Pagrindų sprendimo 1 straipsnio 1 ir 2 dalimis, taip pat 5 ir 7 konstatuojamosiomis dalimis, Pagrindų sprendimu siekiama „daugiašalę ekstradicijos sistemą tarp valstybių narių pakeisti tarpusavio pripažinimo principu pagrįsta nuteistų ar įtariamų asmenų perdavimo tarp teisminių institucijų, siekiant įvykdyti baudžiamuosius nuosprendžius arba šių asmenų persekiojimą, sistema“[7].

44. Šiuo tikslu Pagrindų sprendimu nustatyta nauja, paprastesnė ir veiksmingesnė perdavimo sistema siekiant „palengvinti ir paspartinti teismų bendradarbiavimą ir taip norima prisidėti prie Sąjungos siekio tapti laisvės, saugumo ir teisingumo erdve remiantis tarp valstybių narių turinčiu egzistuoti aukštu tarpusavio pasitikėjimo laipsniu“[8].

45. Todėl Europos arešto orderis yra sistema, skirta ekstradicijos procedūrai pakeisti, siekiant palengvinti prašomų perduoti asmenų, kurie yra ne toje valstybėje narėje, kurioje išduotas arešto orderis, perdavimą. Tokia samprata, kuri yra Pagrindų sprendimo pagrindas, akivaizdžiai susijusi su šio sprendimo 1 straipsnio 1 dalyje pateikta apibrėžtimi, įrodančia, kad Europos arešto orderio paskirtis yra tik siekiant perduoti išduodančiajai valstybei narei prašomo perduoti asmens, kuris yra ne toje valstybėje narėje, kurioje išduotas arešto orderis, suėmimas.

46. Kaip matyti iš Pagrindų sprendimo 5 ir 6 konstatuojamųjų dalių, Pagrindų sprendimu tradiciniai suverenių valstybių bendradarbiavimo santykiai, reikalaujantys vykdomosios valdžios įsikišimo ir vertinimo, pakeičiami nacionalinių teisminių institucijų bendradarbiavimo mechanizmu, skirtu baudžiamosiose bylose priimtų sprendimų laisvam judėjimui bendroje teisminėje erdvėje, kurios „kertinis akmuo“ – tarpusavio pripažinimo principas, užtikrinti.

47. Nors Pagrindų sprendime matyti keli akivaizdūs Europos arešto orderio atskyrimo nuo tradicinės ekstradicijos sampratos požymiai, kaip antai teisminė procedūros kontrolė, savo šalies piliečių neišdavimo principo panaikinimas ir dvigubo baudžiamumo principo dalinis atsisakymas, reikėtų pabrėžti, kad Sąjungos teisės aktų leidėjas nepanaikino viso perdavimo tarp valstybių narių mechanizmo ir sukūrė automatinio nacionalinių arešto orderių pripažinimo sistemą, pagal kurią tokie arešto orderiai gali laisvai judėti Europos teisminėje erdvėje.

7 — Šiuo klausimu žr. Sprendimą *Lanigan* (C-237/15 PPU, EU:C:2015:474, 27 punktas ir jame nurodyta teismo praktika).

8 — Šiuo klausimu žr. Sprendimą *Lanigan* (C-237/15 PPU, EU:C :2015:474, 28 punktas ir jame nurodyta teismo praktika).

48. Galiausiai tarpusavio pripažinimo principo laipsniško įgyvendinimo ir tobulinimo požiūriu Pagrindų sprendimas atlieka tarpinę funkciją, o tai matyti iš aplinkybės, kad Europos arešto orderis yra nacionalinė baudžiamojo proceso priemonė ir išduodamas atsižvelgiant į anksčiau priimtą nacionalinį vykdomąjį dokumentą [9].

49. Todėl svarbu konstatuoti, kad, vykstant teisėkūros procedūrai, per kurią buvo priimtas Pagrindų sprendimas, Pasiūlymo dėl Tarybos pagrindų sprendimo dėl Europos arešto orderio ir perdavimo tarp valstybių narių tvarkos [10] 6 straipsnio c punkto formuluotė „galutinio teismo sprendimo arba bet kokio kito vykdytino teismo sprendimo buvimo *arba nebuvimo* įrodymas“ [11] pakeista formuluote „vykdytino teismo sprendimo įrodymas, arešto orderis arba kitas tokį pat poveikį turintis vykdytinas teismo sprendimas“, ir ši nuoroda tapo privaloma, o ne pasirenkama.

50. Galiausiai, mano nuomone, sąvoka „Europos arešto orderis“ reiškia Pagrindų sprendime nurodytą naują priemonę, kurią taikydama išduodančioji teisminė institucija prašo vykdyti nacionalinio teismo sprendimą laisvės, saugumo ir teisingumo erdvėje ir kurioje esanti privaloma informacija leidžia vykdančiajai teisminei institucijai patikrinti, ar išduotas pats orderis ir ar jis atitinka formalius Pagrindų sprendime nurodytus reikalavimus.

51. Europos arešto orderio – priemonės, kurią valstybės narės teisminės institucijos naudoja, prašydamos kitos valstybės narės teisminės institucijos perduoti prašomą asmenį, – nereikia painioti su įsakymu dėl asmens paieškos ir suėmimo, kuriam vykdyti jis išduodamas. Kitaip tariant, tai yra dokumentas, kuriuo Europos teisminėje erdvėje leidžiama vykdyti vykdytiną teismo sprendimą dėl prašomo perduoti asmens arešto. Tikrai nesutinku su Austrijos vyriausybės teiginiu, kad Europos arešto orderis „yra ir arešto orderis“. Priešingai, manau, kad dėl ypatingo šios teisminio bendradarbiavimo priemonės pobūdžio jos negalima taikyti išduodančiosios valstybės narės teritorijoje vadovaujantis šios valstybės narės nacionalinės teisės aktais, nes ši priemonė negali pakeisti nesamo nacionalinio arešto orderio arba kurio nors kito tokį patį poveikį turinčio vykdytino dokumento, kitaip Europos arešto orderis netektų teisinio pagrindo.

52. Tokio teisinio pagrindo stoka būtų visiškai nepriimtina, nes prašomi perduoti asmenys netektų procesinių garantijų, susijusių su nacionalinio teismo sprendimo priėmimu, papildančių garantijas, susijusias su Europos arešto orderio procedūra.

2. Dėl Europos arešto orderio taikymo išduodančiosios valstybės narės teritorijoje siekiant patraukti baudžiamojon atsakomybėn prašomi perduoti asmenys netektų procesinių garantijų, susijusių su nacionalinio teismo sprendimo priėmimu.

53. Per teismo posėdį Vengrijos vyriausybė, atsakydama į Teisingumo Teismo klausimą, ar dėl pagrindinėje byloje nagrinėjamos vadinamosios „supaprastintos“ procedūros nebus apribotos nacionalinėje teisėje numatytos garantijos, kuriomis užtikrinama prašomų perduoti asmenų apsauga, atmetė bet kokią šių garantijų ribojimo riziką, pabrėždama, kad, pirma, skirtingai nuo nacionalinio arešto orderio, kurį gali išduoti ne tik teismas, bet ir policija arba prokuratūra, Europos arešto orderį gali išduoti tik teismas ir, antra, Europos arešto orderio išdavimo sąlygos yra griežtesnės už nacionalinio arešto orderio išdavimo sąlygas.

54. Toks paaiškinimas manęs ne tik neįtikina, bet ir sustiprina mano jau išreikštus nuogąstavimus, nes nesant nacionalinio sprendimo, pagrindžiančio Europos arešto orderį, gali susilpnėti teisė į gynybą.

9 — Be to, vėlesnis tarpusavio pripažinimo principo įgyvendinimo etapas turėtų būti ne nacionalinio arešto orderio panaikinimas, kaip nurodyta Vengrijos teisėje, o jo laisvas judėjimas visoje Europos teisminėje erdvėje.

10 — COM(2001) 522 *final*.

11 — Kursyvu išskirta mano.

55. Mano nuomone, griežtas Europos arešto orderio nevykdymo pagrindų apibrėžimas – tai konkrečių ir veiksmingų procesinių garantijų, užtikrinančių teisę į gynybą Europos arešto orderį išduodančioje valstybėje narėje, prielaida. Nesant tokių garantijų, būtų pažeista Europos teisminės erdvės kūrimui būtina pusiausvyra tarp baudžiamosios teisenos veiksmingumo reikalavimų ir pagrindinių teisių apsaugos reikalavimų.

56. Tačiau reikalavimas, kad Europos arešto orderis būtų išduodamas atskirai nuo nacionalinio arešto orderio, tikrai nėra tik būtinas formalumas, bet, priešingai, yra esminė šios Pagrindų sprendimo sistemos pusiausvyros išsaugojimo garantija.

57. Šis reikalavimas būtinas tarpusavio pasitikėjimui ir tam, kad būtų gerbiamos prašomo išduoti asmens teisės.

58. Pirma, nacionalinis arešto orderis yra tarpusavio pasitikėjimo prielaida.

59. Tarpusavio pripažinimo principas, kuriuo grindžiama Europos arešto orderio sistema, paremtas tarpusavio pasitikėjimu, kuris, vadovaujantis Sprendime *West* [12] suformuluota pozicija, „turi egzistuoti“ tarp valstybių narių [13]. Sprendime *F.* [14] Teisingumo Teismas patikslino, kad pagal valstybių narių abipusio pasitikėjimo principą jų atitinkamos nacionalinės teisės sistemos gali „užtikrinti lygiavertę ir veiksmingą pagrindinių teisių, pripažįstamų Sąjungos lygiu, visų pirma (Europos Sąjungos pagrindinių teisių) chartijoje (toliau – Chartija), apsaugą“ [15].

60. Todėl tarpusavio pripažinimo procesas grindžiamas tuo, kad teismo sprendimas, kurį reikalaujama vykdyti kurioje nors valstybėje narėje, neprivalo atitikti visų tos valstybės narės procedūrinių ir materialinių reikalavimų, jeigu šiame sprendime laikomasi lygiaverčių valstybės narės, kuriame jis buvo priimtas, teisės normų. Kaip teisingai pažymi Europos Komisija, Pagrindų sprendime nurodytoje perdavimo sistemoje tarpusavio pripažinimas grindžiamas prielaida, kad bet koks Europos arešto orderis grindžiamas nacionaliniu arešto orderiu arba tokį patį poveikį turinčiu vykdytinu sprendimu, priimtu vadovaujantis atitinkamoje valstybėje narėje taikomomis baudžiamojo proceso teisės normomis.

61. Taigi nacionalinio arešto orderio, kuriam vykdyti išduotas Europos arešto orderis, buvimas yra garantija kitų valstybių narių teisminėms institucijoms, kad yra įvykdyti visi nacionalinės teisės reikalavimai dėl siekiant patraukti baudžiamojon atsakomybėn prašomo perduoti asmens suėmimo ir sulaikymo. Nesant šios būtinos garantijos tikrai nebūtų siekiama tarpusavio pasitikėjimo, kuriuo turi būti grindžiami išduodančiųjų teisminių institucijų ir vykdančiųjų teisminių institucijų santykiai, nes supaprastinta perdavimo sistema skatintų abipusį nepasitikėjimą.

62. Todėl reikalavimas, susijęs su nacionalinio teismo sprendimo buvimu, neatitinka grynai formalaus reikalavimo, kylančio aiškinant Pagrindų sprendimą pažodžiui. Dėl šio reikalavimo, pagal kurį Europos arešto orderis turi būti paremtas bendru procedūriniu pagrindu, kurį sudaro nacionalinio teismo sprendimas, kuriuo, skiriant prievartos priemonę, garantuojamas nepriklausomo ir nešališko teismo dalyvavimas, veiksmingos ir lygiavertės apsaugos principui suteikiamas būtinas esminis turinys ir todėl galima teisiškai įgyvendinti tarpusavio pasitikėjimo principą, kuris tam, kad iš tikrųjų veiktų, neturėtų būti paliktas tik kaip tuščia ir neaiški teorinė formuluotė.

12 — C-192/12 PPU, EU:C:2012:404.

13 — 53 punktas.

14 — C-168/13 PPU, EU:C:2013:358.

15 — 50 punktas.

63. Šiuo klausimu svarbu pabrėžti, kad nors šis tarpusavio pasitikėjimo principas pirmiausia skirtas valstybėms narėms ir juo jos privalo vadovautis nepaisydamos atitinkamų savo nacionalinės teisės aktų skirtumų, teismui šis principas įgauna papildomą aspektą – jis tampa valstybių narių įpareigojimų, susijusių su priemonėmis, skirtomis laisvės, saugumo ir teisingumo erdvei [16] laipsniškai kurti, aiškinimo taisykle. Mano nuomone, vadovaujantis tarpusavio pasitikėjimo principu, reikia teikti daugiau reikšmės Pagrindų sprendimo 8 straipsnyje nurodytam nacionalinio teismo sprendimo, kuris yra Europos arešto pagrindas, reikalavimui.

64. Antra, nacionalinis arešto orderis yra pagarbos prašomo perduoti asmens teisėms prielaida.

65. Reikėtų pažymėti, kad pagal savo apibrėžtį arešto orderis apima ne tik įsakymą suimti, bet ir įsakymą sulaikyti. Jo nereikėtų tapatinti su laikino sulaikymo, pavyzdžiui, atliekant tyrimą, priemone. Iš tikrųjų dėl netrumpinamų šio orderio vykdymo terminų, susijusių būtent su jo vykdymo teisiniais ir materialiniais reikalavimais, sulaikymo laikotarpis, kuris, be to, teisės akto tekste prilyginamas bausmės vykdymo pradžiai arba kardomojo kalinimo iki priimant teismo nuosprendį priemonei, turi būti išskaičiuotas iš vykdytinos bausmės arba – atitinkamais atvejais – iš bausmės, kuri bus paskirta priėmus nuosprendį [17].

66. Todėl nacionalinį arešto orderį, kuriuo grindžiamas Europos arešto orderis, reikia suprasti kaip išreiškiantį teisėtumo principą, kuris reiškia, kad prievartos įgaliojimų, kuriais remiantis išduodamas paieškos, suėmimo ir sulaikymo orderis, įgyvendinimas negali peržengti kiekvienos valstybės narės nacionalinės teisės aktuose nustatytų ribų, kurių teisminė institucija privalo laikytis persekiodama, traukdama baudžiamojon atsakomybėn ir teisdama asmenis, įtariamus padarius nusikalstamą veiką.

67. Pagrindinėje byloje nagrinėjama teisinė Europos arešto orderio vykdymo tvarka neatitinka šio pagrindinio reikalavimo.

68. Pirmiausia reikia pripažinti, kad ši tvarka yra labai neaiški. Ką konkrečiai reiškia nuostata, pagal kurią Europos arešto orderis „taikomas ir Vengrijos teritorijoje“?

69. Šią nuostatą aiškinant pažodžiui, galima daryti išvadą, kad Vengrijos teritorijoje Europos arešto orderis taikomas pagal šios valstybės teisinę sistemą. Įsivaizduokime, nors tai yra tik prielaida, kad ieškomas asmuo, dėl kurio Vengrijos teisminės institucijos išdavė nacionalinį arešto orderį atitinkantį Europos arešto orderį, manydamos, kad šis asmuo yra užsienio valstybėje, galiausiai sulaikomas Vengrijos teritorijoje. Kokias taisykles reikėtų taikyti? Vadovaujantis nacionalinės teisės nuostata, dokumentas, kuriuo grindžiamas areštas, savo teisiniu pobūdžiu nesiskiria nuo Europos arešto orderio, kuris taikomas ir Vengrijos teritorijoje. Todėl darytina išvada, kad Vengrijos teritorijoje teisinė šio orderio taikymo tvarka yra tokia pat kaip ir kitos valstybės narės teritorijoje. Ar tai reiškia, kad Vengrijos teisminės institucijos yra ir išduodančiosios, ir vykdančiosios institucijos, kad suimtas prašomas perduoti asmuo gali pasinaudoti ir Pagrindų sprendime numatytomis teisėmis ir kad jis gali nesutikti būti perduotas, pasinaudoti specialiąja taisykle arba atsisakyti ja pasinaudoti? Ar privaloma laikytis Europos arešto orderio vykdymo terminų? Iš šių įvairių klausimų matyti, kad dėl Europos arešto orderio taikymo taip pat ir išduodančiosios valstybės narės teritorijoje teisinė tvarka tampa labai neaiški ir visiškai neatitinka teisinio saugumo reikalavimo.

16 — Šiuo klausimu žr., be kita ko, O. De Schutter „La contribution du contrôle juridictionnel à la confiance mutuelle“, *La confiance mutuelle dans l'espace pénal européen/Mutual Trust in the European Criminal Area*, Briuselio laisvojo universiteto Europos studijų institutas, Briuselis, 2005, p. 79, taip pat p. 103, kur pripažįstama, kad tarpusavio pripažinimo principo vaidmuo lygiavertis lojalaus bendradarbiavimo principui..

17 — Žr. Pagrindų sprendimo 26 straipsnio 1 dalį.

70. Tik išsiaiškinus Vengrijos teisės nuostatoje, kuria vadovaujantis Europos arešto orderis taikomas ir Vengrijos teritorijoje, vartojamas sąvokas šią nuostatą galima aiškinti taip, kaip ją supranta Vengrijos vyriausybė, t. y. kad Vengrijoje Europos arešto orderis pagal savo teisinį pobūdį atitinka nacionalinį arešto orderį, o kitose valstybėse narėse – Europos arešto orderį.

71. Tačiau, net vadovaujantis tokiu Vengrijos vyriausybės pateikiamu šio orderio aiškinimu, dvejopa šio orderio teisinė tvarka, kai išduodančiojoje valstybėje narėje Europos arešto orderis laikomas nacionaliniu arešto orderiu, o kitose valstybėse narėse – Europos arešto orderiu, yra labai neaiški.

72. Pirma, kadangi, kaip jau nurodžiau, Europos arešto orderis yra teisminio bendradarbiavimo priemonė, o ne įsakymas vykdyti atitinkamo asmens paiešką ir jį suimti išduodančioje valstybėje narėje, dėl tokios tvarkos iškreipiamas Europos arešto orderio dalykas ir jis netenka teisinio pagrindo.

73. Antra, dėl to, nesant kito nei Europos arešto orderis dokumento, kurį būtų galima ginčyti, prašomas perduoti asmuo netenka galimybės užginčyti sprendimo dėl savo sulaikymo ir suėmimo teisėtumo išduodančiojoje valstybėje narėje pagal šios valstybės nuostatas. Kadangi vykdančioji teisminė institucija turi jurisdikciją priimti sprendimą tik dėl Pagrindų sprendime nurodytų nevykdymo Pagrindų, sulaikymo ir suėmimo teisėtumas gali likti visai nepatikrintas teismo.

74. Tiesa, Pagrindų sprendimas ir Sąjungos teisė nereglamentuoja baudžiamojo persekiojimo proceso. Vis dėlto valstybėms narėms tenka pareiga laikytis 1950 m. lapkričio 4 d. Romoje pasirašytoje Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijoje arba jų nacionalinėje teisėje įtvirtintų pagrindinių teisių [18], įskaitant šios konvencijos 13 straipsnyje ir Chartijos 47 straipsnyje įtvirtintą teisę į veiksmingą teisinę gynybą. Europos arešto orderio išdavimas nepanaikina valstybių narių pareigos laikytis jų nacionalinėje teisėje numatytų procesinių garantijų, priimant sprendimą dėl asmens laisvės atėmimo.

75. Mano nuomone, būtent siekdamas išvengti, kad nebūtų atimtos garantijos, susijusios su teismo, kaip asmens laisvių sergėtojo, dalyvavimu, Sąjungos teisės aktų leidėjas numatė, kad Europos arešto orderis turi būti pagrįstas teismo sprendimu, priimtu vadovaujantis išduodančiosios valstybės narės baudžiamojo proceso teisės nuostatomis.

76. Be to, kai išduodamas vienas orderis, prilygstantis ir nacionaliniam arešto orderiui, ir Europos arešto orderiui, vykdančioji valstybė narė netenka garantijos, kad išduodančioji valstybė narė taikė proporcingumo kontrolę.

3. Europos arešto orderio, atitinkančio nacionalinį arešto orderį, išdavimas gali būti kliūtis patikrinti Europos arešto orderio išdavimo proporcingumą

77. Proporcingumo patikra yra vienas iš didžiausių sunkumų, kylančių nuo pat Europos arešto orderio sistemos taikymo pradžios.

78. Komisija Ataskaitoje dėl Pagrindų sprendimo įgyvendinimo nuo 2007 m. [19] pabrėžė, kad pasitikėjimą dėl Europos arešto orderio taikymo silpnina tai, kad Europos arešto orderis dažnai išduodamas asmenims, kurie ieškomi dėl labai smulkių pažeidimų, perduoti [20]. Ji pabrėžė, kad, be to, prašomų asmenų laisvė neproporcingai varžoma, „kai Europos arešto orderiai išduodami bylose, kuriose (kardomasis) kalinimas paprastai būtų netinkama priemonė“ [21].

18 — Žr. Sprendimą *F.* (C-168/13 PPU, EU:C:2013:358, 48 punktas).

19 — Komisijos ataskaita Europos Parlamentui ir Tarybai dėl 2002 m. birželio 13 d. Tarybos pagrindų sprendimo dėl Europos arešto orderio ir perdavimo tarp valstybių narių tvarkos įgyvendinimo nuo 2007 m. (COM(2011) 175 *final*).

20 — Žr. šios ataskaitos 5 punktą.

21 — Ten pat.

79. 2014 m. vasario 27 d. Europos Parlamentas savo rezoliucijoje, kurioje išdėstytos rekomendacijos Komisijai dėl Europos arešto orderio persvarstymo [22], rekomendavo, kad išduodama Europos arešto orderį „kompetentinga institucija atidžiai įvertintų, ar prašoma vykdyti priemonė būtina atsižvelgiant į visus susijusius veiksnius ir aplinkybes, įtariamojo arba kaltinamojo teises ir esamas tinkamas švelnesnio pobūdžio alternatyvias priemones, kad pasiektų numatytų tikslų“ [23].

80. 2009 m. birželio 4 ir 5 d. Taryba tarpusavio vertinimo ketvirtojo etapo galutinėje ataskaitoje „Europos arešto orderio ir atitinkamos perdavimo tarp valstybių narių tvarkos praktinis taikymas“ [24] išnagrinėjo proporcingumo kriterijaus, kurio „taikymas suprantamas kaip patikrinimas, papildantis patikrinimą, ar įvykdyti būtini reikalavimai, ir suteikiantis galimybę įvertinti, ar atsižvelgiant į bylos aplinkybes tinkama išduoti Europos arešto orderį“ [25], nustatymo klausimą. Valstybėms narėms skirtoje rekomendacijoje Nr. 9 Taryba pavedė savo parengiamiesiems organams siekiant darnaus sprendimo Europos Sąjungos lygmeniu toliau svarstyti proporcingumo reikalavimo nustatymo klausimą.

81. Vėliau, 2010 m. birželio 3 ir 4 d. posėdyje, Taryba nusprendė iš dalies pakeisti Europos arešto orderio europinį vadovą [26] ir į jo 3 dalį įtraukti kriterijus, taikytinus išduodant šį orderį.

82. Nurodyta, kad, „atsižvelgiant į rimtas Europos arešto orderio vykdymo pasekmes, susijusias su perduoti prašomo asmens fizinės laisvės ir laisvo judėjimo apribojimais, kompetentingos institucijos, prieš nuspręsdamos išduoti orderį, turėtų atsižvelgti į proporcingumą, įvertindamos daugelį svarbių veiksnių“, pavyzdžiui, „nusikalstamos veikos sunkumą, galimybę sulaikyti įtariamąjį, bausmę, kuri veikiausiai bus skirta, jeigu ieškomas asmuo bus pripažintas kaltu dėl inkriminuojamos nusikalstamos veikos <...>, veiksmingą visuomenės saugumo užtikrinimą ir nuo nusikalstamos veikos nukentėjusiųjų asmenų interesus, į kuriuos turi būti atsižvelgta“. Be to, remiantis vadovu, „tais atvejais, kai tuo konkrečiu atveju atrodanti proporcinga, tinkama ir taikytina prievartos priemonė nėra prevencinis sulaikymas, [Europos arešto orderis] neturėtų būti išduodamas“.

83. Norėčiau pridurti, kad 2007 m. birželio 12 d. Tarybos sprendime 2007/533/TVR dėl antrosios kartos Šengeno informacinės sistemos (SIS II) sukūrimo, veikimo ir naudojimo [27], kurio 21 straipsnyje nurodyta, kad, prieš pateikdama perspėjimą, valstybė narė nustato, ar tas atvejis yra „adekvatus, atitinkamas ir pakankamai svarbus, kad pateisintų perspėjimo įvedimą į SIS II“, aiškiai įtvirtintas proporcingumo reikalavimas. Pagal Pagrindų sprendimo 9 straipsnį paieška Šengeno informacinėje sistemoje yra tolygi Europos arešto orderiui, taigi orderio proporcingumo kontrolė įtvirtinta pozityviojoje teisėje.

84. Tačiau pačiame Pagrindų sprendime aiškiai nenurodyta, kad išduodančiosios teisminės institucijos privalo vykdyti proporcingumo kontrolę, be to, vadovo 3 punkte nurodyta: „Aišku, kad Pagrindų sprendimu <...> išduodančiajai valstybei narei nėra nustatytas įpareigojimas patikrinti, ar laikomasi proporcingumo principo, ir kad šiuo požiūriu svarbus vaidmuo tenka valstybių narių teisės aktams.“ Todėl, vadovaujantis šiuo vadovu, išduodančioji institucija turėtų atlikti proporcingumo kontrolę, nes „šis aiškinimas *atitinka* Pagrindų sprendimo <...> nuostatas ir bendrą jo įgyvendinimo koncepciją“ [28].

85. Išduodančiosios teisminės institucijos pareiga atlikti proporcingumo kontrolę grindžiama ne privalomuoju Pagrindų sprendimo pobūdžiu, o bendru valstybių narių sutarimu, kuriam pritarė Parlamentas, Taryba ir Komisija. Tokia kontrolė „atitinka“ Pagrindų sprendimą, nors ir nėra jame nustatyta.

22 — Dokumentas T7-0174/2014.

23 — Žr. šios rezoliucijos priedą.

24 — Dokumentas 8302/4/09 REV 4 – Crimorg 55 COPEN 68 EJN 24 Eurojust 20.

25 — Žr. šios ataskaitos 3.9 punktą.

26 — Dokumentas 17195/1/10 REV 1 – COPEN 275 EJN 72 Eurojust 139 (toliau – vadovas).

27 — OL L 205, p. 63.

28 — Kursyvu išskirta mano.

86. Nesutikdamas su šiuo teiginiu, kuris man atrodo klaidingas, dar tvirčiau tikiu teiginiu, kad vadove pateikiamos tik „pastabos“, kurios tėra „rekomendacijos“ [29].

87. Mano nuomone, Pagrindų sprendime nustatyta proporcingumo kontrolė yra privaloma išduodant Europos arešto orderį ir, iš esmės, draudžiama šį orderį vykdant, išskyrus išimtines aplinkybes.

88. Proporcingumo principas, kaip bendrasis Sąjungos teisės principas, dabar įtvirtintas ES sutarties 5 straipsnyje, nurodytas Pagrindų sprendimo 7 konstatuojamoje dalyje, kurioje teigiama, kad vadovaujantis proporcingumo principu šis Pagrindų sprendimas nereglamentuoja daugiau, nei būtina tikslui – pakeisti daugiašalę ekstradicijos sistemą, kuri remiasi 1957 m. gruodžio 13 d. Europos konvencija dėl ekstradicijos, – pasiekti.

89. Be to, Pagrindų sprendimo 1 straipsnio 3 dalyje primenama, kad šis sprendimas nekeičia pareigos gerbti pagrindines teises ir pagrindinius teisinius principus, įtvirtintus ESS 6 straipsnyje ir Chartijoje.

90. Tačiau, vadovaujantis Chartijos 52 straipsnio 1 dalimi, bet kokie šioje Chartijoje pripažintų teisių ir laisvių apribojimai galimi tik „*remiantis proporcingumo principu*, <...> kai jie būtini ir tikrai atitinka Sąjungos pripažintus bendrus interesus arba reikalingi kitų teisėms ir laisvėms apsaugoti“ [30].

91. Baudžiamosios teisės srityje šis proporcingumo principas konkrečiai išreikštas nusikalstamos veikos ir bausmės proporcingumo principu, užtikrinamu Chartijos 49 straipsnyje.

92. Be šių bendrų nuorodų į proporcingumo principą, Pagrindų sprendimo 2 straipsnio 1 dalyje, kurioje apibrėžiama Europos arešto orderio taikymo sritis, netiesiogiai, tačiau konkrečiai aptariamas sprendimo dėl tokio orderio išdavimo proporcingumo vertinimo aspektas, nurodant, kad baudžiamojo persekiojimo tikslais Europos arešto orderis gali būti išduotas už veiką, baustiną pagal išduodančios valstybės narės teisę laisvės atėmimo bausme arba įkalinimu, kurio ilgiausias terminas - bent dvylika mėnesių arba, kai bausmė arba sprendimas dėl įkalinimo jau yra priimtas, – bent keturi mėnesiai.

93. Tačiau proporcingumo principas gali būti pažeistas net jei Europos arešto orderis išduodamas laikantis šioje nuostatoje nurodytų reikalavimų. Kaip matyti iš vadove išvardytų veiksnių (sąrašas nebaigtinis), į kuriuos reikia atsižvelgti, kad proporcingumo kontrolė būtų veiksminga, reikia atlikti vertinimą *in concreto*, atsižvelgiant į konkrečias kiekvienos bylos aplinkybes.

94. Mano nuomone, Pagrindų sprendime yra nustatytas įpareigojimas atlikti tokią kontrolę išduodant Europos arešto orderį, nesant galimybės pagrįstai teigti, kad išdavimo sąlygų nustatymas priklauso išimtinei valstybių narių kompetencijai baudžiamosios teisės srityje.

95. Pirma, tokiu teiginiu paneigiamas Europos arešto orderio ir nacionalinio arešto orderio, kuris yra Europos arešto orderio pagrindas, skirtumas, kuris turi būti daromas. Nacionalinio arešto orderio išdavimo sąlygų baudžiamosios teisės srityje nustatymas faktiškai priklauso valstybių narių kompetencijai, o Europos arešto orderis, įskaitant jo išdavimo sąlygas, yra Sąjungos teisės nustatyta ir reglamentuojama priemonė. Tai matyti iš Pagrindų sprendimo 2 straipsnio 1 dalies, kurioje nurodyti atvejai, kai Europos arešto orderis „gali būti išduotas“. Pagrindų sprendimu nacionalinio arešto orderio

29 — Žr. vadovo 1 išnašą.

30 — Kursyvu išskirta mano.

teritorinio taikymo sritis išplėsta išduodant Europos arešto orderį, Sąjungos teisės dokumentą, kuris taikomas Europos teisminėje erdvėje. Todėl valstybės narės nuostata, kurioje, vadovaujantis Pagrindų sprendimu, nustatytos Europos arešto orderio išdavimo sąlygos, neturėtų nepatekti į Sąjungos teisės taikymo sritį vien todėl, kad ji susijusi su šios valstybės baudžiamąja teise [31].

96. Antra, primenu, kad Pagrindų sprendimu siekiama ekstradiciją pakeisti perdavimo tarp teisminių institucijų sistema, grindžiama atitinkamų valstybių narių teisėsaugos institucijų tarpusavio pasitikėjimu. Toks pasitikėjimas paremtas tuo, kad kiekviena valstybė narė privalo priimti kitose valstybėse narėse galiojančią baudžiamąją teisę tokią, kokia ji taikoma, net jei jos pačios teisės taikymas lemtų kitokį sprendimą. Kadangi Pagrindų sprendimo sistema grindžiama teismų bendradarbiavimu, šie skirtumai gali būti priimti, jeigu visi Europos teisminės erdvės teismai bendrai ir vieningai atlieka proporcingumo kontrolę. Kitaip tariant, Europos arešto orderį vykdančios teisminės institucijos pasitikėjimas, kurį ji privalo parodyti, grindžiamas tuo, kad, taikant perdavimo sistemą, šiai institucijai užtikrinama, kad išduodančioji teisminė institucija jau atliko proporcingumo kontrolę, nors vykdomosios valdžios arba administracinės valdžios sprendimai ir nepatenka į jos kompetencijos sritį.

97. Todėl darau išvadą, kad Europos arešto orderį išduodanti teisminė institucija turi turėti galimybę atlikti proporcingumo kontrolę. Tai nereiškia, kad dėl to Europos arešto orderis taps mažiau veiksmingas ir asmenys, įtariami padarę nusikalstamą veiką, liks nenubausti, kirtę kitos valstybės sieną. Priešingai, nustačius tokį proporcingumo kontrolės reikalavimą, ši sistema taps veiksmingesnė, nes nedaugės tokių Europos arešto orderio išdavimo baudžiamojo persekiojimo tikslais atvejų, kai gali būti taikomos kitos, ne tokios brangios, priemonės, o policijos tarnybos ir teismai galės sutelkti jėgas kovai su sunkiausiais nusikaltimais.

98. Tačiau dėl tokios sistemos, kuri nustatyta Vengrijos teisėje ir grindžiama vieno sprendimo, atitinkančio ir Europos arešto orderį, ir nacionalinį arešto orderį, išdavimu, išduodančioji teisminė institucija, privalanti laikytis privalomojo baudžiamojo persekiojimo principo, netenka galimybės atlikti proporcingumo kontrolės ir tampa paprasčiausia policijos tarnybos arba prokuratūros tarpininke.

99. Šiuo klausimu svarbu pabrėžti, kad Vengrija į 2011 m. balandžio 11 d. Komisijos darbinio dokumento [32] VIII dalyje esančioje lentelėje pateiktą klausimą dėl proporcingumo kriterijaus taikymo atsakė „ne (teisėtumo principas)“.

100. Pagrindinė byla aiškiai atskleidžia problemas, kurių būtų galima išvengti taikant proporcingumo principą.

101. Be to, iš prašyme priimti prejudicinį sprendimą pateiktos informacijos matyti, kad Vengrijos teisminėms institucijoms buvo žinomas N. A. Bob-Dogi adresas Rumunijoje, kuriuo šios institucijos 2014 m. gruodžio 2 d. registruotu laišku išsiuntė jam šaukimą atvykti į teismą, o N. A. Bob-Dogi neginčijo jį gavęs 2014 m. gruodžio 5 d. Be to, iš Vengrijos prokuratūros kaltinamojo akto matyti, kad *Mátészalkai járásbíróság* (Matėsalkos pirmosios instancijos teismas) buvo raginamas skirti N. A. Bob-Dogi baudą ir uždrausti vairuoti motorines transporto priemones viešuosiuose keliuose. Tokiomis aplinkybėmis rimtai abejoju sprendimo išduoti Europos arešto orderį proporcingumu, juo labiau kad jis išduotas praėjus daugiau kaip trylikai mėnesių po suinteresuotajam asmeniui inkriminuotų veikų.

31 — Pagal analogiją pažymiu, jog iš nusistovėjusios Teisingumo Teismo praktikos matyti, kad Sąjungos teisė nustato valstybių narių kompetencijos baudžiamosios teisės srityje ribas, ir tokiais teisės aktais, be kita ko, negali būti ribojamos Sąjungos teisės garantuojamos pagrindinės laisvės (žr. Sprendimą *Dickinger ir Ömer*, C-347/09, EU:C:2011:582).

32 — Komisijos tarnybų darbinis dokumentas, pridedamas prie trečios Komisijos ataskaitos Europos Parlamentui ir Tarybai dėl 2002 m. birželio 13 d. Tarybos pagrindų sprendimo dėl Europos arešto orderio ir perdavimo tarp valstybių narių tvarkos įgyvendinimo nuo 2007 m. (SEC(2011) 430 *final*).

102. Bet kuriuo atveju galiu konstatuoti, kad Vengrijos teisės aktuose nustatyta supaprastinta perdavimo sistema, kurią taikant neužtikrinama, kad išduodančioji teisminė institucija tikrina proporcingumą, neatitinka Pagrindų sprendimo.

103. Norėčiau aiškiau apibrėžti savo analizės apimtį. Vadovaujantis subsidiarumo principu, šioje analizėje abejonės dėl baudžiamojo persekiojimo teisėtumo principo kyla tik tada, kai išdavus Europos arešto orderį nuspręsta išplėsti nacionalinio arešto orderio geografinę aprėptį ir taikyti jį Europos teisminėje erdvėje. Tik tokiu atveju, kai įgyvendinama Sąjungos teisė, mano nuomone, siekiant užtikrinti Pagrindų sprendime nustatyto perdavimo mechanizmo veiksmingumą, Pagrindų sprendimas turi būti aiškinamas taip, kad jame nurodyta, jog išduodančioji teisminė institucija atlieka proporcingumo kontrolę.

104. Dėl visų pirmiau nurodytų priežasčių siūlau Teisingumo Teismui taip atsakyti į pirmąjį klausimą: Pagrindų sprendimu Europos arešto orderį leidžiama išduoti tik vykdant atskirą nacionalinį arešto orderį arba kitą tokį patį poveikį turintį teismo sprendimą dėl kaltinamojo paieškos ir arešto, priimtą pagal išduodančiosios valstybės narės baudžiamojo proceso teisės normas.

B – *Dėl antrojo klausimo*

105. Antruoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės klausia, ar nuorodos į nacionalinį arešto orderį, kuriuo grindžiamas Europos arešto orderis, nebuvimas yra pagrindas nevykdyti Europos arešto orderio.

106. Taigi, kaip yra ne kartą pažymėjęs Teisingumo Teismas, Pagrindų sprendimo svarbą pagrindžia tarpusavio pripažinimo principas, kuris yra teismų bendradarbiavimo „kertinis akmuo“, pagal Pagrindų sprendimo 1 straipsnio 2 dalį reiškiantis, kad valstybės narės iš principo privalo vykdyti Europos arešto orderį. Todėl pagal šio Pagrindų sprendimo nuostatas valstybės narės gali atsisakyti vykdyti tokį orderį tik jo 3–4a straipsniuose numatytais privalomojo nevykdymo atvejais ir jo vykdymui kelti tik minėto Pagrindų sprendimo 5 straipsnyje nurodytus reikalavimus [33].

107. Nors pagal šių nuostatų struktūrą negalimi jokie kiti nevykdymo pagrindai, reikėtų pabrėžti, kad šiomis nuostatomis siekiama tik nustatyti atvejus, kai vykdančioji valstybės narės teisminė institucija, kuriai perduotas Europos arešto orderis, kuris, jeigu išduotas teisėtai, sukelia pasekmių, neprivalo jo vykdyti. Kitaip tariant, šios nuostatos grindžiamos prielaida, kad dokumentas, kuris nevykdomas, atitinka Pagrindų sprendimo 1 straipsnyje pateiktą Europos arešto orderio apibrėžtį ir tenkina minėto Pagrindų sprendimo 8 straipsnyje nustatytus turinio ir formos reikalavimus.

108. Tačiau tai ne tas atvejis, kai Europos arešto orderiui vykdyti neišduodamas nacionalinis arešto orderis arba kitas tokį patį poveikį turintis vykdytinas teismo sprendimas.

109. Nacionalinio teisinio pagrindo nebuvimas yra ne formalus pažeidimas, kurį galima ištaisyti taikant Pagrindų sprendimo 15 straipsnio 2 dalyje nustatytą bendradarbiavimo sistemą, bet esminis pažeidimas, dėl kurio pasikeičia Europos arešto orderio paskirtis.

110. Darytina išvada, kad vykdančioji teisminė institucija negali vykdyti kaip Europos arešto orderis kvalifikuojamo dokumento, kuris nebuvo išduotas nacionaliniam arešto orderiui arba kitam tokį patį poveikį turinčiam vykdytinam teismo sprendimui vykdyti.

33 — Šiuo klausimu žr. sprendimus *West* (C-192/12 PPU, EU:C:2012:404, 55 punktas), *Melloni* (C-399/11, EU:C:2013:107, 38 punktas) ir *F.* (C-168/13 PPU, EU:C:2013:358, 36 punktas).

IV – **Išvada**

111. Atsižvelgdamas į pirmiau išdėstytus argumentus, siūlau taip atsakyti į *Curtea de Apel Cluj* (Klužo apeliacinis teismas) pateiktus prejudicinius klausimus:

2002 m. birželio 13 d. Tarybos pagrindų sprendimo 2002/584/TVR dėl Europos arešto orderio ir perdavimo tarp valstybių narių tvarkos, iš dalies pakeisto 2009 m. vasario 26 d. Tarybos pamatiniu sprendimu 2009/299/TVR, 8 straipsnį, aiškinamą atsižvelgiant į teisėtumo ir proporcingumo principus, reikia aiškinti taip:

— Europos arešto orderį galima išduoti tik vykdant atskirą nacionalinį arešto orderį arba kitą tokį patį poveikį turintį teismo sprendimą dėl kaltinamojo paieškos ir arešto, priimtą pagal išduodančiosios valstybės narės baudžiamojo proceso teisės normas,

— kitu atveju vykdančioji teisminė institucija privalo atsisakyti vykdyti dokumentą kaip Europos arešto orderį.